

"Ara seria difícil la unanimitat en la Llei d'Ús"

Joan Romero (Albacete, 1953), conseller d'Educació i Ciència de la Generalitat valenciana. Catedràtic de Geografia Humana de la Universitat de València, ha alternat la docència i la investigació amb els càrrecs públics com el de Secretari General Tècnic del Ministeri d'Educació o la direcció valenciana de la Universitat Internacional Menéndez Pelayo.

Al llarg del seu brillant currículum acadèmic, la pitjor cosa que li ha passat és ser conseller?

—Hmm... no, no és la pitjor.

—Va acceptar el càrrec de gust o s'hi va veure obligat?

—Vaig acceptar perquè m'ho va demanar el president Joan Lerma. Li vaig fer veure que jo tenia altres plans. De fet, ara jo havia d'estar en una universitat de Califòrnia impartint classes. Però el meu grau de compromís polític naix el 1972. En aquests vint-i-un anys, sobretot a partir del 1985, en què vaig treballar de director general d'Ensenyament Universitari en aquesta mateixa conselleria, m'he format la filosofia de treballar un temps per a l'administració pública i un altre per a l'ensenyament. Li vaig dir que sí al president, sabent que era un enorme sacrifici, però tenia la percepció que no seria coherent per la meua part rebutjar l'oferiment.

—Es cert, com diuen les males llengües, que el president li va oferir Cultura, Educació i Ciència, tot junt, i després es va trobar la sorpresa salomònica.

—Hmm... no.

—S'ho ha pensat massa temps.

—No, la veritat és que el president Lerma em va demanar opinió sobre el tema. I li vaig dir que Cultura, Educació i Ciència no era un model operatiu, i que a més a més no existia a cap comunitat autònoma amb plenes competències. L'experiència em dona la raó. Educació i Ciència té molta gestió, i no vull ni pensar què seria amb cinc direccions generals més. Cultura, que en canvi té molt pocs recursos, necessita d'una gran quantitat de temps que has de restar a Educació i Ciència.

—En quines condicions materials i morals ha trobat la conselleria?

—Bastant bones, en termes generals. He vist que hi ha un bloc molt consolidat de funcionaris, cosa que no passava quan jo vaig treballar ací. Aleshores eren tots amateurs, i ara són professionals. Ací hi ha molta gent que no mira l'horari, cosa que molts ciutadans no creuen. Hi ha gent que entra amb mi a les 8 del matí i se'n va amb mi a les 10 de la nit, que és l'horari ordinari que jo faig i ells no tenen per què fer.

—Després de l'inici de curs, s'ha acabat la faena, conseller?

—Si no hem començat encara...! És cert que

a principi de curs, coincidint amb la segona quinzena de setembre, hi ha una accelerada per l'adjudicació de professors, però al curs pròxim jo voldria traslladar aquest tràmit al mes de juliol. Ara ve l'altra accelerada, que són els pressupostos, i després vindrà... Els departaments socials, d'Educació o Sanitat, no paren mai.

—Educació està abocada a inicis de curs conflictius?

—No necessàriament. Enguany hi ha hagut el problema de l'adjudicació de professorat interí, com a conseqüència de l'existència de dues sentències —una del Tribunal Superior de Justícia i una altra del Tribunal Suprem—, que havien creat una tensió entre els col·lectius, que entenien que una sentència anul·lava l'altra. I jurídicament no era així. Però no necessàriament els inicis de curs han de ser conflictius. M'he compromès públicament perquè el màxim percentatge possible de les adjudicacions es faça abans de l'estiu. És molt negatiu que la primera setmana de setembre, a set dies de començar el curs, li digues a un professor on treballarà durant tot l'any. No em sembla sensat. Es tracta de famílies que han d'organitzar-se la vida: buscar una casa, traslladar efectes... Si l'adjudicació es fa abans d'agost, els professors es poden organitzar millor. En el cas de secundària, que és més complicat perquè una part de les adjudicacions ha de fer-se forçosament al setembre perquè no se sap el nombre d'alumnes fins que no es tanca la matrícula, encara que fóra parcialment, també voldria que férem, fins on puguem, l'adjudicació abans de l'estiu.

—Es un problema de calendari o d'interins?

—Espere que ja no siga un problema d'interins. És un desig, perquè naturalment els tribunals de justícia són independents i viuen la seua.

—L'interinisme és un mal necessari?

—No és un mal, en primer lloc. L'existència de personal interí en l'ensenyament educatiu és conseqüència de l'expansió del sistema. En aquests darrers anys va ser necessària la contractació d'un gran volum de personal. La LOGSE va establir tres convocatòries per a permetre que part d'aquests interins poguera accedir a la funció pública docent. En altres parts del territori espanyol, aquestes tres con-

vocatòries estan complides, però a la Comunitat Valenciana, no, perquè, com a conseqüència de les sentències dels tribunals, només se'n va poder complir la primera. Això significa que bona part dels interins, en realitzar-se les convocatòries pendents, podran accedir a la funció docent. Insistesc: no és un mal ni un bé, sinó una situació que deriva de l'expansió del sistema.

—*Conseller, si un lampista guanya més que un catedràtic d'estructura econòmica, per què hi ha massificació en les universitats?*

—En general perquè encara, i serà així per sempre, està demostrat estadísticament que una persona amb estudis superiors té moltes més possibilitats d'obtenir treball que si no els té. Quant a la massificació universitària, és perquè nosaltres tenim un sistema de Formació Professional (FP) bastant insatisfactori des del meu punt de vista. Va ser concebut com un sistema subsidiari del batxillerat, i per tant té una percepció davant la ciutadania de segona divisió, circumstància que estrangula el sistema universitari. Dit d'una altra manera: si tinguérem un sistema de FP com el que tenen alguns països del nostre entorn, probablement la demanda d'estudis universitaris seria inferior. Necessitem un canvi de mentalitat que vindria donat com a conseqüència d'un canvi en l'organització de la FP, és a dir, quan es puga ofertar una FP ajustada a les demandes de l'aparell productiu.

—*Això és imminent, no?*

—Sóc un defensor a ultrança d'aquesta renovació, perquè tal i com està produeix un dels estrangulaments més profunds que té el sistema educatiu espanyol. Nosaltres treballem en un escenari que avança al curs 94-95 el que estava establert a la LOGSE com a eixida natural després de l'aplicació dels trams post-obligatoris. Volem avançar mòduls i cicles formatius, a través d'un pla d'urgència de FP que signifiqui el punt de partida. Volem crear, com a mínim, entre quatre i cinc mil places de FP reglada, però després s'haurà d'establir un mecanisme de FP ocupacional i de garantia social per a donar eixida a la població estudiantil que fracassa i no té més possibilitat d'inserir-se en el mercat laboral que per la via de la FP.

El ple del Consell, quan va establir les prioritats en matèria pressupostària per a l'any 94, la primera que va establir va ser FP. És la forma de lluitar decididament contra el problema de l'atur, de manera que es destinarà un increment substancial net, i es combinarà amb un increment, també net, per a millorar el sistema universitari. El pla prioritari de FP és un pla del Consell, i això és una circumstància bastant innovadora i interessant, i per tant la col·laboració d'Educació i Treball és imprescindible, i també és necessària la col·laboració

“Em fa molta gràcia que hi haja estudiants que diguen que no volen estudiar valencià, perquè si es fera una enquesta entre els estudiants per a veure qui no vol estudiar matemàtiques, eixiria aclaparadorament que ningú.”

d'altres departaments, fonamentalment Agricultura, Sanitat i Indústria. Treball i Educació tenen la part més important quant a pressupost i activitat reglada i ocupacional, però Indústria té un instrument molt important per a nosaltres: la xarxa d'instituts tecnològics. Els nostres professors han de formar-se en les empreses líders de cada sector i en la xarxa d'instituts tecnològics. Es tracta de poder utilitzar el conjunt de recursos humans i físics dels diferents departaments per a dur a terme aquest pla. I estic convençut que apostar en època de crisi per la FP és una de les millors i més sòlides formes de rebaixar el màxim possible les taxes d'atur.

—*Romero, vostè és un immigrant integrat?*

—Vaig venir a València l'any 70. Vaig estudiar amb beques i després vaig aconseguir una d'aquelles beques que s'anomenava beca-salari, que donaven a les famílies més modestes. Això em va permetre poder estudiar a València, i tenir una plaça al Col·legi Major Lluís Vives. Els tres primers mesos no vaig entendre ni una sola paraula de valencià, i em vaig desesperar. Però vaig tenir la gran sort que els col·legials del Vives havien organitzat un equip per a ensenyar valencià de forma sistemàtica. M'hi vaig apuntar, vaig fer tres cursos i vaig començar a entendre la gent.

—*En aquest punt en què vostè es va arribar a desesperar, la incomprensió pot traduir-se en intolerància lingüística?*

—No va ser el meu cas. Jo era conscient que venia a una comunitat que tenia dues llengües, i la solució que jo vaig prendre va ser bastant simple: aprendre-la exactament igual que si haguera marxat a Anglaterra, on ningú hauria tingut compassió de mi. Si és una llengua que parla la gent, només tens dues solucions: o parlar-la o marxar. Vaig tenir la sort de tenir professors com Reglà o Giralt, o alguns altres que també recomanaven alguna bibliografia en valencià, i vaig veure que era necessari, important. Ningú em va dir que ho fera, però jo vaig considerar que era oportú estudiar la llengua.

—*També hi ha gent que considera que no és oportú estudiar-la.*

—Alguna gent. El procés de normalització es produeix dins d'unes coordenades de bastant normalitat. Sempre hi haurà, com en tota comunitat bilingüe —he viscut a Bèlgica, he viscut a Escòcia—, sectors que estaran absolutament oposats a la normalització i sectors que pressionen perquè aquesta llengua tinga una major presència. Hi ha un punt d'equilibri de difícil solució. Ací, la Llei d'Ús i Ensenyament va ser un gran encert, és una de les lleis millor pensades, i per altra banda, una llei que va ser aprovada per unanimitat pel Parlament, i això no és fàcil i sobretot ací.

—*Aquesta circumstància s'oblida.*

—Jo sempre que puc ho dic. Va ser un gran

encert per part del Govern valencià, i va demostrar que la resta de grups parlamentaris van valorar la importància que allò tenia. Des d'aquell moment es produeix un procés de normalització amb un grau de normalitat bastant alt. Sempre hi haurà, ací i allà, focus menuts, però quan veus que el 1983 es van examinar 3.000 persones en la Junta Qualificadora, i que el 1993 s'hi han examinat 56.000 persones, comences a valorar què significa açò, perquè aquest examen és absolutament voluntari. I en el cas de l'ensenyament, passa més o menys igual. Sempre hi haurà estudiants que no voldrien tenir valencià. Em fa molta gràcia això, per cert, perquè si es fera una enquesta entre els estudiants per veure qui no vol estudiar matemàtiques, eixiria aclaparadorament que ningú. Sempre hi haurà algun pare que no voldrà que el seu fill tinga valencià, i ací cal explicar-los la importància cultural que té la recuperació, que va més enllà de parlar la llengua. Sempre hi haurà, també, altres pares que voldrien que tot fóra valencià. I la tasca principal consisteix a ser molt respectuosos amb una llei que està molt ben pensada per al lloc i l'època, i anar avançant amb el menor grau de crispació possible.

—*Com a castellanoparlant d'origen, creu que el procés era l'adequat o hauria introduït —de fet, encara— alguna innovació?*

—El procés que s'ha seguit ací, el valore com a positiu i correcte. Excepció feta d'alguns exemples que sempre hi haurà, globalment, anem caminant cap a una normalització sense massa presses però de forma ininterrompuda. Jo no hauria fet una altra cosa; és més: dubte molt que fóra fàcil ara fer una llei com la d'Us i Ensenyament i traure-la per unanimitat. És una norma d'una vàlua extraordinària. Ara la qüestió, ja que va ser aprovada pel Parlament per unanimitat, és que es compleisca de forma ordenada, progressiva, sense forçar.

—*La Llei d'Us, és el gran pacte lingüístic?*

—Mentre no hi haja una altra norma d'aquest nivell, validada pel Parlament, crec que sí. I m'agradaria que aquesta norma no fóra canviada. És una eina bastant eficaç.

—*Hauria preferit que la direcció general de Política Lingüística se l'haguera adjudicada un altre departament?*

—No, per dues raons. Considere que el seu director general, Don Jesús Huguet, és un luxe per a nosaltres, una persona d'una extrema ponderació que sap què significa el que

—**És cert, conseller, que vostè fins els 9 anys no va anar a l'escola?**

—**És ben cert. Els meus pares eren jornalers del camp, treballaven i vivien —encara hi viuen— en un cortijo molt allunyat del nucli urbà més pròxim, i no hi havia transport escolar ni públic. I finalment, als 9 anys, vaig poder anar a escola perquè vaig anar a viure amb un familiar a la capital, a Albacete. Amb 9 anys ben complerts. De tota manera, això no és una cosa extraordinària, si tenim en compte que els meus pares no han anat mai a escola. Cap dels dos. En aquest sentit són analfabets absoluts: no saben ni llegir ni escriure. És un avanç, per tant, que jo hi poguera anar als 9 anys.**

porta entre mans, i això em dona una gran tranquil·litat. I després, crec que on li tocava estar és ací, en Educació i Ciència, perquè una part fonamental de la política lingüística ha de viure amb un sistema educatiu reglat.

—*Si el rellotge corre sempre en contra de la llengua més dèbil, amb el valencià no es podria fer com amb la FP, que fóra un projecte prioritari del Consell?*

—El fet que estiga situada físicament en Educació i Ciència no significa molt, perquè, la part de l'ús, la direcció general la imprimeix allà on pot i fins on pot. Ara, amb la presentació del pla triennal, tindrem ocasió d'avaluar aquesta política. No canviarien molt les coses que fóra una direcció més horitzontal.

—*La idea de la creació de l'Institut Interuniversitari de Filologia, naix d'ací de l'administració o de la Universitat?*

—Jo la vaig conèixer sent professor universitari, fa alguns mesos. I m'ha estat exposada ací per part dels rectors de les universitats valencianes i dels directors de departament i d'instituts de filologia universitaris, fa dos mesos. Em van exposar que hi havia una idea de crear un institut interuniversitari que tinguera capacitat normativitzadora. Com a idea no em sembla malament, però, naturalment, són les universitats i els instituts els que haurien de madurar-la. Aquesta idea està dins de les competències de la universitat, a través de la Llei de Reforma Universitària. Ara: que tinga competència normativitzadora o no és competència del Consell. I això ja és aventurar massa coses. Deixem que les universitats parlen, deixem que presenten, si fa al cas, un institut d'aquestes característiques, i en el seu moment ja serà l'ocasió de valorar si és una idea a la qual donar suport, si és una idea a parlar amb altres formacions polítiques... En aquest tema les presses no són bones conselleres. Si la idea anara endavant, caldria que avançara amb un grau de consens notable entre les diferents organitzacions o forces polítiques.

—*Realment l'administració necessita aquesta instància normativitzadora.*

—No aniria malament, perquè ens equipararia a altres comunitats que ja la tenen. Ara: si ha de ser una realitat, ha de ser molt ben madurada i, sobretot, molt ben consensuada. Si no, serà una altra estructura més que, com no naixerà amb el grau de consens necessari, serà inoperant.

Miquel Alberola